

Kitabu cha Danieli - Nambari Mia Moja Arobaini na Nane

Kufunua Vibao vya Kinabii: Maono ya Habakuki na Ndoto ya Miller

Jeff Pippenger

2024-03-20

Ongezeko la maarifa linalowakilishwa na maono ya Mto Ulai ndilo lililoandikwa hatimaye juu ya mbao mbili za Habakuki.

Pamoja na unabii ambao walikuwa wamechukulia kuwa unahusu wakati wa ujio wa pili, kulikuwa na mafundisho yaliyowekwa mahsusi kuendana na hali yao ya kutokuwa na uhakika na kusubiri kwa wasiwasi, na yaliwatia moyo wasubiri kwa subira kwa imani kwamba kile ambacho kwa sasa kilikuwa giza kwa uelewa wao kingefanywa wazi kwa wakati ufaao.

Miongoni mwa maneno haya ya kinabii palikuwapo lile la Habakuki 2:1-4: 'Nitasimama katika zamu yangu ya ulinzi, na ni jiweke juu ya mnara; nami nitaangalia ili nione atakayoniambia, na nitakachojibu ninapokosolewa. Bwana akanijibu, akasema, Andika maono, uyafanye wazi juu ya vibao, ili asomaye ayasome kwa mbio. Kwa maana maono hayo bado ni kwa wakati uliowekwa; lakini mwishoni yatatamka, wala hayatasema uongo; ingawa yatakawia, yangoje; kwa maana hakika yatakuja, wala hayatakawia. Tazama, nafsi yake iliyojaa majivuno si nyooфу ndani yake; bali mwenye haki ataishi kwa imani yake.'

Mapema mnamo mwaka 1842, maelekezo yaliyotolewa katika unabii huu ya 'andika maono, uyafanye wazi juu ya vibao, ili aisomaye apate kukimbia,' yalikuwa yamemvuvia Charles Fitch kutayarisha chati ya kinabii ili kuonyesha maono ya Danieli na Ufunuo. Kuchapishwa kwa chati hii kulizingatiwa kuwa utimilifu wa amri iliyotolewa na Habakuki. Hata hivyo, wakati huo hakuna aliyegundua kwamba kuchelewa kunakoonekana katika kutimia kwa maono—kipindi cha kusubiri—kumeonyeshwa katika unabii huo huo. Baada ya kukatishwa tamaa, andiko hili lilionekana kuwa la maana sana: 'Maono bado ni kwa wakati uliowekwa, bali mwishoni litasema, wala halitasema uongo; ijapokawia, lingojeni; kwa kuwa hakika litatimia, halitakawia.... Mwenye haki ataishi kwa imani yake.' *The Great Controversy*, 391, 392.

Vibao viwili vya Habakuki ni mashahidi wawili kinabii. Kibiblia, mashahidi wawili wanapaswa kuletwa pamoja ili kuthibitisha ukweli.

Lakini asipokusikiliza, basi chukua pamoja nawe mtu mmoja au wawili zaidi, ili kwa kinywa cha mashahidi wawili au watatu kila neno lithibitishwe. Mathayo 8:16.

Majedwali mawili ya Habakuki (chati za waanzilishi za 1843 na 1850) yanapowekwa moja juu ya jingine yanathibitisha ukweli uliokuwa "vito" vya ndoto ya Miller. Kosa la 1843, lililowakilishwa kwenye jedwali la kwanza, linapoangaliwa kwa kuyaweka majedwali hayo mawili moja juu ya jingine, linaweka "muda wa kusubiri" wa maono hayo. Miller (mlinzi wa mfano wa historia hiyo) aliuliza angepaswa kusema nini wakati wa mjadala wa historia yake.

Nitasimama katika ulinzi wangu, na nitajiweka juu ya mnara, nitaangalia ili nione atakachoniambia, na nitakachojibu ninapokemewa. Habakuki 2:1.

Bwana alimwamuru Miller aandike maono hayo, na katika ndoto yake aliweka kisanduku kilichokuwa na maono hayo juu ya meza katikati ya chumba chake.

Na Bwana akanijibu, akasema, Andika njozi, ukaifanye iwe wazi juu ya vibao, ili aisomaye aende mbio. Habakuki 2:2.

Majedwali kisha yanabainisha wakati wa kusubiri na kukatishwa tamaa kwa mara ya kwanza.

Kwa maana maono haya bado ni kwa wakati uliowekwa; lakini mwishoni yatanena, wala hayatasema uongo; ijapokawia, ngojeeni; kwa kuwa hakika yatakuja, wala hayatakawia. Habakuki 2:3.

Kisha makundi mawili yanayodhihirika kutokana na ongezeko la maarifa yanawakilishwa.

Tazama, roho yake iliyoinuliwa si nyoofu ndani yake; bali mwenye haki ataishi kwa imani yake. Habakuki 2:4.

Makundi mawili ya waabudu yangedhihirishwa na mchakato wa majaribu wa Danieli sura ya kumi na mbili.

Akasema, Enenda zako, Danieli; kwa maana maneno hayo yamefungwa na kutiwa muhuri hata wakati wa mwisho. Wengi watatakaswa, watafanywa weupe, na kujaribiwa; bali waovu watafanya maovu; wala hakuna miongoni mwa waovu atakayeelewa; bali wenye hekima wataelewa. Danieli 12:9, 10.

“Wenye hekima” wa Danieli ni wanawali werevu wa Mathayo ishirini na tano ambao walihesabiwa haki kwa imani, na waovu walikuwa wanawali wapumbavu waliojivuna kwa kiburi. Mwishoni mwa ndoto ya Miller, vito vinawakilisha mafuta katika mfano wa wanawali kumi, ambayo yalikuwa ujumbe.

"Mungu hudharauliwa tusipopokea ujumbe anaoutuma kwetu. Hivyo tunakataa mafuta ya dhahabu ambayo angeyamimina katika roho zetu ili yafikishwe kwa wale walioko gizani. Mwito utakapokuja, 'Tazama, bwana-arusi yaja; tokeni mkamlaki,' wale ambao hawajapokea mafuta matakatifu, ambao hawajaithamini neema ya Kristo mioyoni mwao, watagundua, kama wanawali wapumbavu, kwamba hawako tayari kumlaki Bwana wao. Hawana ndani yao uwezo wa kupata hayo mafuta, na maisha yao huangamia." Review and Herald, Julai 20, 1897.

Vito vya thamani vya Miller katika siku za mwisho ving'aa mara kumi zaidi, na vyote viwili—yaani nambari kumi na nuru—ni ishara za jaribio. Katika siku za mwisho, ambazo zimewakilishwa katika mwisho wa ndoto ya Miller, nuru ya kweli iliyowakilishwa juu ya meza za Habakuki hutoa ujumbe wa jaribio, ambao katika mfano wa wanawali kumi ni ujumbe wa jaribio wa Kilio cha Usiku wa Manane. Mchakato huo wa kujaribiwa ni marudio ya mchakato wa kujaribiwa wa historia ya Wamilleriti, kwa maana mfano wa wanawali kumi unarudiwa kwa kila undani katika siku za mwisho.

"Mara nyingi naelekezwa katika mfano wa wanawali kumi, ambao watano walikuwa wenye busara, na watano wapumbavu. Mfano huu tayari umetimia na utatimika kwa kila herufi, maana unahusu kwa namna ya pekee wakati huu, na, kama vile ujumbe wa malaika wa tatu, umetimia na utaendelea kuwa ukweli wa sasa hadi mwisho wa wakati." Review and Herald, Agosti 19, 1890.

Uzoefu wa kipindi cha kusubiri ungerudiwa hadi kwa kila nukta na koma mwishoni mwa ndoto ya Miller, na vito vyake ving'aa mara kumi zaidi kuliko jua, hivyo kubainisha kwamba vito hivyo vinawakilisha jaribio la mwisho katika mfano wa wanawali kumi. Kumi ni ishara ya jaribio, na mwishoni mwa siku kumi Danieli na wale watatu wa heshima walionekana bora kwa sura na wanene kuliko wale waliokuwa wakila mlo wa Babeli. Wenye kiburi katika Habakuki, waliokuwa wakiishi kwa kujitumainia, si kwa imani, waliendeleza tabia ya Babeli. Katika historia ya Wamillerite wakawa binti za Babeli, na katika Habakuki upapa unatumika kutambulisha tabia yao.

Tazama, nafsi yake iliyo inuliwa si nyoofu ndani yake; bali mwenye haki ataishi kwa imani yake. Naam pia, kwa sababu ya divai anatenda makosa; yeye ni mtu mwenye kiburi, wala hakai nyumbani; aongezaye tamaa yake kama kuzimu, naye ni kama mauti, wala hashibi, bali hukusanya kwake mataifa yote, na kuwakusanyia watu wote. Je, hawa wote hawatachukua methali juu yake, na msemo wa kumdhihaki juu yake, na kusema, Ole wake aongezaye kisicho chake! Hata lini? na yeye ajitwikae udongo mzito! Je, hawatainuka ghafula watakaokuuma, na kuamka watakaokusumbua, nawe utakuwa nyara kwao? Kwa kuwa umepora mataifa mengi, mabaki yote ya watu watacupora; kwa sababu ya damu ya watu, na kwa udhalimu wa nchi, wa mji, na wa wote wakaa ndani yake. Habakuki 2:4-8.

Mchakato wa kujaribiwa uliowajia wanawali wa Mathayo ishirini na tano unazalisha kundi la waabudu, ambao wamejivika tabia ya mfalme wa kaskazini (Upapa), ambaye pia ndiye nguvu "iliyoharibu mataifa mengi".

Hivi asema Bwana, Tazama, watu waja kutoka nchi ya kaskazini, na taifa kubwa litaamshwa kutoka pande za dunia. Watashika upinde na mkuki; ni wakali, wala hawana rehema; sauti yao inanguruma kama bahari; nao wapanda farasi, wamepangwa kama watu wa vita juu yako, Ee binti Sayuni. Tumesikia habari zake; mikono yetu imedhoofika; dhiki imetushika, na maumivu, kama ya mwanamke aliye katika utungu. Msitoke kwenda shambani, wala msitembee njiani; kwa maana upanga wa adui na hofu viko kila upande. Ee binti wa watu wangu, jifunge gunia, na ujiviringishe katika majivu; fanya maombolezo kama kwa mwana wa pekee, maombolezo machungu mno; kwa maana mharibifu atakuja juu yetu kwa ghafla. Yereemia 6:22-26.

Makundi mawili ya Habakuki ni wale wanaohesabiwa haki kwa imani, na wale waliokula na kunywa mafundisho ya Babeli. Wale katika siku za mwisho za ndoto ya Miller wanaowakilishwa kama wanawali, ama huendeleza tabia ya Kristo na hivyo hupokea muhuri wa Mungu, au huendeleza tabia ya upapa na kupokea chapa ya mnyama.

Wakati umefika ili nuru ya kweli iangaze katikati ya giza la maadili. Ujumbe wa malaika wa tatu umetumwa ulimwenguni, ukiwaonya watu dhidi ya kupokea alama ya mnyama au ya picha yake katika vipaji vya nyuso zao au katika mikono yao. Kupokea alama hii

kunamaanisha kufikia uamuzi uleule kama alioufanya mnyama, na kutetea mawazo yale yale, kinyume moja kwa moja na neno la Mungu. Kwa wote wanaopokea alama hii, Mungu asema, 'Mtu huyo atakunywa katika mvinyo wa ghadhabu ya Mungu, ambao umemiminwa bila kuchanganywa katika kikombe cha hasira yake; naye atateswa kwa moto na kiberiti mbele ya malaika watakatifu, na mbele ya Mwanakondoo.' Review and Herald, Julai 13, 1897.

Wanawali wanaokunywa divai ya Babeli hatimaye watakunywa divai ya ghadhabu ya Mungu. Katika Isaya, walevi wa Efraimu huonyesha ulevi wao wa upofu kwa kugeuza mambo juu chini, na tendo hilo litahesabiwa kama "udongo wa mfinyanzi."

Utambulisho wa "kile cha kila siku" kama ishara ya Kristo, hugeuza ukweli wa "kile cha kila siku" juu chini, kwa maana "kile cha kila siku" ni ishara ya kishetani. Utambulisho wa Miller wa "kile cha kila siku" kuwa ni upagani umeonyeshwa moja kwa moja katika mbao za Habakuki. Ugunduzi wa Miller wa kifungu katika Wathesalonike, kilichomwezesha kufahamu kwamba "kilichoondolewa" kilikuwa ni upagani, ili "mtu wa dhambi" akaaye katika hekalu la Mungu afunuliwe, ndiyo ukweli wa msingi ulioko katika 2 Wathesalonike, sura ya pili.

Nikaendelea kusoma, nami sikuweza kupata mahali pengine popote ambamo [kile cha kila siku] kilipatikana, ila katika Danieli. Kisha [kwa msaada wa konkordansi] nikachukua yale maneno yaliyohusiana nacho, 'kuondoa;' ataondoa kile cha kila siku; 'tangu wakati kile cha kila siku kitakapoondolewa,' n.k. Nikaendelea kusoma, nikadhani sitapata nuru juu ya andiko hilo; hatimaye nikafika 2 Wathesalonike 2:7, 8. 'Kwa maana ile siri ya uasi tayari inatenda kazi; lakini yeye azuiaye sasa ataendelea kuzuia, hata aondolewe njiani, na ndipo yule mwovu atafunuliwa,' n.k. Na nilipofika kwenye andiko hilo, Ee, kweli ilivyoonekana wazi na tukufu! Hapo ndipo! Hicho ndicho kile cha kila siku! Basi, sasa, Paulo anamaanisha nini kwa 'yeye azuiaye sasa,' au anayezuia? Kwa 'mtu wa dhambi,' na 'yule mwovu,' inamaanisha Upapa. Basi, ni nini kinachozuia Upapa kufunuliwa? Kwani, ni Upagani; basi, 'kile cha kila siku' lazima kimaanishe Upagani.' -William Miller, Mwongozo wa Kuja kwa Mara ya Pili, ukurasa wa 66. Advent Review and Sabbath Herald, Januari 6, 1853.

Maana ya "the daily" katika Wathesalonike, ambayo Miller aligundua, ndiyo kweli ya msingi ya kifungu hicho. Paulo anapowatambua wale wasiopenda kweli, na ambao kwa hiyo watapokea udanganyifu mkubwa, bila shaka anabainisha chuki dhidi ya kweli kwa maana ya jumla; lakini kweli inayorejelewa moja kwa moja katika kifungu hicho ni kwamba "the daily" ni uwakilishi wa Urumi wa kipagani.

Taa ya mwili ni jicho; basi jicho lako likiwa safi, mwili wako wote utakuwa na nuru. Lakini jicho lako likiwa bovu, mwili wako wote utakuwa na giza. Basi, ile nuru iliyo ndani yako ikiwa giza, hilo giza litakuwa kuu jinsi gani! Hakuna mtu awezaye kutumikia mabwana wawili; kwa maana ama atamchukia huyu na kumpenda yule; au atashikamana na huyu na kumdharau yule. Hamwezi kumtumikia Mungu na mali. Mathayo 6:22-24.

Kuna tu upendo kwa kweli, au chuki dhidi ya kweli. Hakuna msimamo wa kati. Udanganyifu wenye nguvu unaokuja juu ya wanawali wajinga wa Mathayo ishirini na tano unatokana na kukataa kwao nuru ya vito vya Miller vinavyowakilisha jaribio la mwisho. Jaribio la mwisho la Israeli wa kale lilikuwa jaribio lao la kumi, na vito vya Miller vinaangaza mara kumi zaidi katika

siku za mwisho. Ishara ya kukataa vito vya Miller ni "kila siku", ambayo walevi wa Efraimu waligeuza juu chini katika kizazi cha tatu cha Uadventista. "Kila siku" ni ishara ya kishetani ya upagani. Walevi walianzisha kito bandia, walichokileta kutoka Uprotestanti uliopotoka, kinachotambua "kila siku" kuwa ishara ya Kristo.

Uelewa wa Miller kuhusu vito vyake uliwekewa mipaka na historia ambayo alilelewa ndani yake. Akiwa na hakika kwamba Kurudi kwa Pili ndilo tukio la kinabii linalofuata, jeraha la mauti la upapa la mwaka 1798 lingeweza tu kuwakilisha ufalme wa nne na wa mwisho duniani wa Danieli sura ya pili. Miller pia alikuwa na mipaka katika uelewa wake wa "the daily," kwa maana ushuhuda wake ni kwamba kupitia ufunuo aliongozwa kwenye mbinu mahususi ya kujifunza, ambamo alisema kwamba alitumia Biblia yake, Cruden's Concordance, na alisoma baadhi ya magazeti. Uamuzi wake wa kusoma kwa namna hiyo ulikuja tu akilini mwake.

Katika kipindi cha miaka kumi na miwili niliyokuwa mdheisti, nilisoma historia zote nilizoweza kuzipata; lakini sasa niliipenda Biblia; ilifundisha habari za Yesu! Hata hivyo bado kulikuwa na sehemu nyingi za Biblia zilizobakia gizani kwangu. Mnamo mwaka 1818 au 1819, nilipokuwa nikizungumza na rafiki niliyemtembelea, na ambaye alikuwa amenijua na [alisikia] nikizungumza nilipokuwa mdheisti, akaniuliza, kwa namna ya kuashiria sana, 'Unfikiri nini kuhusu andiko hili, na lile?' akimaanisha yale maandiko ya zamani niliyoyapinga nilipokuwa mdheisti. Nikatambua nia yake, nikamjibu—'Ukinipa muda, nitakuambia yanamaanisha nini.' 'Unahitaji muda gani?' 'Sijui, lakini nitakuambia,' nikamjibu, maana sikuweza kuamini kwamba Mungu alikuwa ametoa ufunuo usioweza kueleweka. Ndipo nikafanya azimio la kujifunza Biblia yangu, nikiamini kwamba ningeweza kujua Roho Mtakatifu alikusudia nini. Lakini mara tu nilipokuwa nimeweka azimio hili, wazo likanijia—'Kama ukikuta kifungu usichoweza kukielewa, utafanya nini?' Hapo njia hii ya kujifunza Biblia ikanijia akilini: nitachukua maneno ya vifungu kama hivyo, na kuyafuatilia kote katika Biblia, na kwa njia hiyo nitagundua maana yake. Nilikuwa na Cruden's Concordance, ambayo nadhani ndiyo bora zaidi ulimwenguni; kwa hiyo nikachukua hicho na Biblia yangu, nikaketi mezani, wala sikusoma kitu kingine chochote, isipokuwa magazeti kidogo tu, kwa kuwa nilikuwa nimeazimia kujua Biblia yangu inamaanisha nini. Apollos Hale, *The Second Advent Manual*, 65.

Vito vya Miller havikutambuliwa tu kwa mbinu yake ya kusoma, bali pia kwa ufunuo wa moja kwa moja kutoka kwa Mungu.

Mungu alimtuma malaika wake kuugusa moyo wa mkulima ambaye hakuamini Biblia, ili amwongoze kuchunguza unabii. Malaika wa Mungu walimtembelea mara kwa mara yule mteule, ili kuongoza akili yake na kumfungulia ufahamu wake kuhusu unabii ambao siku zote umekuwa wa giza kwa watu wa Mungu. Alipewa mwanzo wa mnyororo wa ukweli, naye akaongozwa kutafuta kiungo baada ya kiungo, hata akalitazama Neno la Mungu kwa mshangao na kuvutiwa. Akaona hapo mnyororo mkamilifu wa ukweli. Neno hilo ambalo alikuwa amelidhania halikuwa limevuviwa na Mungu sasa likamfungukia mbele ya macho yake katika uzuri na utukufu wake. Akaona kwamba sehemu moja ya Maandiko hueleza nyingine, na wakati kifungu kimoja kilipokuwa kimefungika kwa ufahamu wake, alipata katika sehemu nyingine ya Neno kile kilichokifafanua. Aliliheshimu Neno takatifu la Mungu

kwa furaha na kwa heshima ya kina na kicho. Maandishi ya Awali, 230.

Wakati Dada White anaposema kwamba "Mungu alimtuma malaika Wake" kwa Miller, hilo linabainisha kwamba Gabrieli ndiye alikuwa malaika aliyemtumwa kwa Miller, kwa kuwa "malaika Wake" ni usemi unaotumika kumaanisha Gabrieli.

Maneno ya malaika, 'Mimi ni Gabrieli, nisimamaye mbele za Mungu,' yanaonyesha kwamba anashika cheo cha heshima ya juu katika mabaraza ya mbinguni. Alipokuja na ujumbe kwa Danieli, alisema, 'Hakuna anayesimama pamoja nami katika mambo haya, ila Mikaeli [Kristo], mkuu wenu.' Danieli 10:21. Kuhusu Gabrieli, Mwokozi ananena katika Ufunuo, akisema kwamba 'Aliituma, akajulisha kwa mtumishi wake Yohana kwa mkono wa malaika wake.' Ufunuo 1:1. The Desire of Ages, 99.

Gabrieli na malaika wengine waliongoza "akili ya Miller na" wakaufungua "kwa ufahamu wake unabii ambao daima umekuwa giza kwa watu wa Mungu." Ujumbe wake haukutokana tu na mbinu yake ya kujifunza, bali pia kupitia Ufunuo wa Kiungu. Mbinu yenyewe aliyotumia kujifunza Biblia ilijitokeza tu akilini mwake. Mungu anapoleta kweli akilini mwetu, hiyo ni Ufunuo wa Kiungu, kinyume na kuifikia kweli kupitia mchakato wa kuipambanua Biblia kwa usahihi. Miller alifanya yote mawili, lakini Ufunuo wa Kiungu ulikuwa sehemu ya jinsi Miller alivyokuja kufahamu mada ya "the daily."

Miller asingetambua kubadilika-badilika kwa jinsia katika Danieli sura ya nane, mistari ya tisa hadi ya kumi na mbili, maana yote aliyokuwa nayo yalikuwa Biblia na kamusi ya marejeo isiyo na taarifa yoyote kuhusu lugha za kibiblia. Hasingeona tofauti kati ya 'sur' na 'rum' ambavyo vyote vimetafsiriwa kama "kuondoa." Hasingeona tofauti kati ya 'miqdash' na 'qodesh' ambavyo vyote vimetafsiriwa kama "patakatifu."

Asingeweza kuuona ukweli wa neno 'tamid' linalopatikana mara mia moja na nne katika Biblia. Ukweli ambao asingeweza kuuona (ambao pia ndio ukweli aliouona), ulikuwa huu: kwamba kati ya mara mia moja na nne ambazo neno la Kiebrania 'tamid' linatumiwa katika Biblia, ni katika kitabu cha Danieli peke yake ndipo neno la Kiebrania 'tamid' linapotumiwa kama nomino. 'Tamid' ni neno la Kiebrania linalomaanisha "endelevu," na hutafsiriwa kama "ya kila siku" katika kitabu cha Danieli.

Ni katika kitabu cha Danieli tu ndiko neno hilo linapotumiwa kama nomino, na mara nyingine tisini na tisa linatumika kama kielezi. Kwa sababu hii, watafsiri wa Biblia ya King James walipokabiliana na Danieli alivyolitumia neno hilo mara tano kama nomino, ilhali waandishi wengine wote wa Biblia walilitumia mara tisini na tisa kama kielezi, walilazimishwa na uzito wa ushahidi "kurekebisha" matumizi ya Danieli ya neno hilo kama nomino. Ili "kumrekebisha" Danieli, wakaongeza neno "dhabihu" kwenye neno hilo, na hivyo wakageuza nomino kuwa kielezi. Kisha, ili kuwarekebisha watafsiri, Ellen White aliongozwa kuandika kwamba yeye, "aliona kuhusiana na 'Kila siku,' kwamba neno 'dhabihu' liliongezwa kwa hekima ya mwanadamu, na halina mahali katika maandishi; na kwamba Bwana aliwapa mtazamo sahihi juu yake wale waliotoa wito wa saa ya hukumu."

Miller, kwa ushuhuda wake mwenyewe, alikuwa akitafuta kuelewa "cha kila siku," ambacho hatimaye alikielewa katika 2 Wathesalonike. Lakini pia, kwa ushuhuda wake mwenyewe, alipokuwa akitafuta kuelewa neno, angezingatia kila mahali ambapo neno hilo lilitumiwa, na neno hilo linatajwa mara nyingine tisini na tisa katika Biblia. Hata hivyo, ushuhuda wake kuhusu "cha kila siku" ni kwamba hakukipata popote ila katika kitabu cha Danieli, alipoeleza, "Niliendelea kusoma, nami sikuweza kupata mfano mwingine wowote ambamo [cha kila siku] kilipatikana, isipokuwa katika Danieli." Miller aliongozwa hadi kwenye vito si kwa njia ya mbinu yake ya kusoma pekee, bali pia kwa ufunuo wa kimungu alioupokea kupitia huduma ya malaika.

Ndiyo sababu ufahamu wake kuhusu "the daily" ulikuwa sahihi, lakini ulikuwa mdogo. Hakuweza kutambua kwamba kati ya mara tano ambamo "the daily" inatajwa katika kitabu cha Danieli, moja ya mara tatu ambazo "the daily" "inaondolewa" iliwakilisha maana tofauti na zile mara mbili nyingine. Mara moja "the daily" inatumika pamoja na neno la Kiebrania 'rum' na mara nyingine mbili inatumika pamoja na neno la Kiebrania 'sur.' Maneno yote mawili yanatafsiriwa kuwa kuondoa, lakini 'rum' katika Danieli sura ya nane, mstari wa kumi na moja, humaanisha kuinua na kutukuza, na katika sura ya kumi na moja, mstari wa thelathini na moja, na sura ya kumi na mbili, mstari wa kumi na moja, neno 'sur' humaanisha kuondoa.

Wanateolojia wanaokula na kunywa vyakula na vinywaji vya Kibabeli wanadai kwamba, iwe unaondoa kitu au unapoinua kitu, vyote viwili vinawakilisha aina ya kuondoa; hivyo maneno hayo mawili yafahamike kuwa na maana ileile. Wanadai kwamba mara tatu ambapo "kile cha kila siku" "kinaondolewa" daima humaanisha kuondoa, na kwa kufanya hivyo wanabainisha kwamba Danieli hakuwa makini katika uchaguzi wa maneno. Hawasemi wazi hivyo, lakini kwa kudokeza wanafundisha kwamba Danieli alipaswa kutumia neno 'sur' katika matukio yote matatu, kwa kuwa, kulingana na wanateolojia hao, inadaiwa alimaanisha jambo lilelile kila mara "kile cha kila siku" "kilipoondolewa."

Wanafanya jambo lile lile kwa maneno 'miqdash' na 'qodesh' ambayo yote hutafsiriwa kuwa "patakatifu," katika sura ya nane, mstari wa kumi na moja hadi kumi na nne. Katika kila rejeo la "patakatifu" katika mstari minne hiyo, wanasisitiza kwamba yote yanawakilisha patakatifu la Mungu. Kwa mantiki hiyo tena, Daniel alipaswa kutumia tu 'qodesh' katika marejeo yote matatu, na asingetumia 'miqdash' katika mstari wa kumi na moja. Miller hakuwa ametambua tofauti kati ya maneno hayo, lakini wanatheolojia wa kisasa wanaitambua, na wanapoitambua, wanasisitiza kwamba hakuna tofauti inayopaswa kutambuliwa. Hata hivyo, Miller, ambaye hakutambua tofauti kati ya maneno hayo, alifikia uelewa uliokuwa kinyume na ule wa wanatheolojia wa kisasa.

Ukweli ni kwamba Danieli alikuwa mwandishi makini, aliyefahamu lugha ya Kiebrania na alihesabiwa kuwa mwenye hekima mara kumi kuliko wenye hekima wote wa Babeli. Ikiwa kulikuwa na mtu yeyote aliyefahamu matumizi sahihi ya lugha ya Kiebrania, na jinsi ilivyopaswa kuwakilishwa ipasavyo katika historia hiyo mahsusi, basi alikuwa Danieli. Ikiwa Danieli alitumia maneno tofauti, ni kwa sababu yalikusudiwa kuwasilisha maana tofauti, alizokusudia kuwakilisha. Matumizi ya kipekee ya Danieli ya maneno yanayotafsiriwa kama "sanctuary" au kama "take away" yanapotambuliwa, yanaunga mkono uelewa wa Miller wa "the daily", uliotambuliwa na Miller katika kifungu hicho hicho ambamo Paulo anabainisha kwamba wale wanaochukia ukweli

waliokusudiwa kupokea udanganyifu wenye nguvu.

Wale wanaochukia ukweli na kuamini uongo unaozalisha udanganyifu wa nguvu, pia wanafananishwa na walevi wa Efraimu, ambao wamegawanywa katika makundi mawili. Kundi moja ni uongozi wenye elimu, na kundi lingine ni wasio na elimu ambao watasikia tu kile wanachofundishwa na wenye elimu. Hao ni wale wanaojificha chini ya uongo, na wanaofanya agano na mauti. Hao ndio wanawali wapumbavu wa Mathayo ishirini na tano, na wale ambao nafsi zao zimeinuliwa katika Habakuki mbili. Hao ni wale wanaokataa kweli za msingi za ndoto ya Miller, ambazo zinang'aa mara kumi zaidi mwishoni (zikiwakilisha jaribio la kumi na la mwisho kwa Israeli wa kisasa), kama ilivyoonyeshwa na jaribio la kumi na la mwisho kwa Israeli wa kale.

Tutaendelea na utafiti huu katika makala ijayo.

Bwana akamwambia Musa, Hata lini watu hawa watanikasirisha? Na hata lini hawataniamini, pamoja na ishara zote nilizowaonyesha miongoni mwao? Nitawapiga kwa tauni, na kuwaondolea urithi, nami nitatokeza kutoka kwako taifa kubwa zaidi na lenye nguvu kuliko wao. Musa akamwambia Bwana, Ndipo Wamisri watalisikia hilo, (maana kwa uweza wako uliwapandisha watu hawa kutoka kati yao) Nao watalisema hilo kwa wenyeji wa nchi hii; kwa maana wamesikia kwamba wewe, Bwana, u pamoja na watu hawa, ya kwamba wewe, Bwana, umeonekana uso kwa uso, na ya kwamba wingu lako lasimama juu yao, na ya kwamba waenda mbele yao, mchana katika nguzo ya wingu, na usiku katika nguzo ya moto. Sasa, ukiwaua watu hawa wote kama mtu mmoja, ndipo mataifa yaliyosikia sifa zako yatasema, yakisema, Kwa sababu Bwana hakuweza kuwaleta watu hawa katika nchi aliyoapa kuwapa, kwa hiyo amewaua jangwani.

Na sasa, nakusihi, nguvu za Bwana wangu ziwe kuu, kama ulivyosema, ukisema, Bwana ni mvumilivu, na mwingi wa rehema, husamehe uovu na maasi, wala haachi bila adhabu mwenye hatia, akiazia maovu ya baba juu ya watoto hata kizazi cha tatu na cha nne. Usamehe, nakusihi, uovu wa watu hawa sawasawa na ukubwa wa rehema zako, na kama ulivyowasamehe watu hawa, tangu Misri hata sasa. Bwana akasema, Nimesamehe sawasawa na neno lako; lakini kama niishivyo, hakika dunia yote itajazwa na utukufu wa Bwana. Kwa kuwa watu hao wote walioona utukufu wangu na miujiza yangu niliyofanya Misri na jangwani, nao wamenijaribu sasa mara hizi kumi, wala hawakuisikiza sauti yangu; hakika hawataiona nchi niliyowaapia baba zao; wala hata mmoja wao walionikasirisha atauiona. Lakini mtumishi wangu Kalebu, kwa kuwa alikuwa na roho nyingine ndani yake, naye amenifuata kikamilifu, huyo nitamwingiza katika nchi aliyoienda; na uzao wake utawaimiliki. Hesabu 14:11-24.